

Safranbolu’da Turizm Sektörünün Stratejik Analizi: Fırsatlar ve Tehditler

Kasım YILMAZ¹

Özet

Safranbolu taş devrinden itibaren yerleşim yeri olarak kullanılmış, özellikle 18.yüzyıl Osmanlı toplumunun tarihi, mimari, sosyal ve kültürel değerlerini günümüze yansıtan turistik bir şehrimizdir. 1975 yılından itibaren sit alanı ilan edilerek koruma altına alınan şehir 1994 yılında UNESCO Dünya Miras Kentleri listesine alınmıştır. Safranbolu’yu yıllık yaklaşık 280.000 yerli ve yabancı turist ziyaret etmektedir. Yerli turist sayısı yaklaşık olarak yabancı turist sayısının iki katıdır. Kültür turizmi çerçevesinde gelen yabancı turistlerin çoğunluğu uzakdoğu kökenlidir. Safranbolu tarihi ve kültürel değerleri yanında doğal özellikleriyle de alternatif turizm kapasitesine sahiptir. Bölgede yer alan ünlü kazı alanları, mağara, kanyon, orman ve yaylalar alternatif turizm çeşitliliğine örnek olarak verilebilir. Bu çalışmada Safranbolu turizminin güçlü ve zayıf yönleriyle karşı karşıya olduğu fırsat ve tehditler, nitel araştırma yöntemiyle, Safranbolu ve turizm alanında yetkin katılımcılarla yapılan yarı yapılandırılmış mülakat tekniğiyle değerlendirilmiştir. Araştırma neticesinde önemli ölçüde korunmuş tarihi doku, zengin kültür ve alternatif turizm kaynaklarının Safranbolu turizminin güçlü yönlerini oluşturduğu ortaya çıkmaktadır. Büyükşehirlere yakın konumu ve özellikle uzakdoğu kökenli turistlerin kültür turizmine yoğun ilgisi ise turizm açısından fırsatlar sunmaktadır. Ancak tarihi dokunun korunabilmesi ve sürdürülebilir turizm gelişmesi için yangın riski ve trafik sorunlarının çözülmesi, ticari gayelerle yapılan tadilatların orijinaliteyi bozmasına izin verilmemesi ve bir bütün olarak çevrenin korunması gerekmektedir. Safranbolu turizminin zayıf yönleri arasında; Yönetimlerin restorasyon ve organizasyon konusunda kaynak yetersizlikleri, turizmde sürdürülebilirlik konusunda yeterince yoğunlaşamaması, etkili bir pazarlama sağlanamaması, kısmi altyapı sorunları ve turistlerin Safranbolu’da daha fazla kalmalarını mümkün kılacak organizasyonların yapılamaması hususları yer almaktadır. Bartın, Kastamonu ve Safranbolu bölgelerini içeren ortak bir turizm konseptinin oluşturulması ve tarihi el sanatlarının korunarak turistik orijinal hediyelik eşya tasarımının geliştirilmesi gerektiği değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Safranbolu, Turizm, SWOT Analizi*

¹ Dr.Öğretim Üyesi, Karabük Üniversitesi, TOBB Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu, Karabuk-Türkiye, kasimyilmaz@karabuk.edu.tr

Strategic Analysis of Tourism Sector in Safranbolu: Opportunities and Threats

Abstract

Safranbolu has been used as a settlement since the Paleolithic Age and it is a touristic city that especially reflects the historical, architectural, social and cultural values of the 18th century Ottoman society. The city was listed as a UNESCO World Heritage City in 1994. Approximately 280,000 local and foreign tourists visit Safranbolu annually. The number of local tourists is approximately twice the number of foreign tourists. The majority of foreign tourists arriving within the framework of cultural tourism are from Far East countries. In addition to its historical and cultural values, Safranbolu has an alternative tourism capacity with its natural features. The famous historic excavation areas, caves, canyons, forests and plateaus in the region are examples of alternative tourism resources. In this study, the opportunities, threats strengths and weaknesses of tourism sector in Safranbolu have been evaluated through semi-structured interview technique conducted with qualified, leading and well informed participants about Safranbolu and tourism. As a result of the research, it was seen that the significantly preserved historical texture and rich culture and alternative tourism resources constitute the strengths of Safranbolu tourism. Safranbolu's convenient location to the metropolitan cities and intense interest of especially far-eastern tourists in Safranbolu within the context of cultural tourism offer a great deal of opportunities in terms of tourism. However, in order to protect the historical texture and succeed sustainable tourism development, fire risks and traffic problems must be solved, commercial modifications should not be allowed in a way disrupting originality and the environment should be protected as a whole. The weaknesses of Safranbolu tourism include; lack of resources in restoration and organization, inability to focus on sustainability in tourism, inability to provide effective marketing, partial infrastructure problems and not being able to keep tourists staying in Safranbolu for longer periods. It was considered that a common tourism strategy including Bartın, Kastamonu and Safranbolu regions should be implemented and by supporting historical handcrafting original souvenir design should be developed.

Keywords: *Safranbolu, Tourism, SWOT Analysis*

1. Giriş

Turizm endüstrisi Türkiye ekonomisi açısından önemli sektörlerden birisidir. Safranbolu sahip olduğu tarihi, kültürel ve doğal zenginlikleriyle önemli turistik merkezlerdendir. 1994 yılında UNESCO tarafından Dünya Miras Listesi'ne alınan Safranbolu'nun tarihi/kültürel zenginliği bu vesileyle uluslararası düzeyde de tescil edilmiştir. Özellikle 1994 yılından itibaren yerli ve yabancı turistlerin yoğun ilgi gösterdiği Safranbolu, 1975 yılından beri "Kentsel Sit" alanı olarak kanunen koruma altında olan bir şehrimizdir. Diğer bir deyişle Safranbolu turistik açıdan, hem güçlü yönlerini kullanarak potansiyelini değerlendirmek, hem de tarihi, kültürel ve doğal değerlerini orijinal haliyle koruyarak sürdürülebilir turizm politikalarını belirlemek, gerçekleştirmek ve bu değerleri gelecek nesillere aktarmak durumundadır. Bu çalışmada turizm sektörü açısından Safranbolu'nun güçlü ve zayıf yönleriyle karşı karşıya kaldığı

tehditler ve fırsatlar değerlendirilmiştir.

2. Literatür Araştırması

Safranbolu'nun Paleolitik Çağ'dan itibaren yerleşim alanı olarak kullanıldığı bilinmektedir. Safranbolu'da sırasıyla; Hititler, Dorlar, Paphlagonlar, Kimmerler, Lidyalılar, Persler, Kappadokyalılar, Helenler, Pontlar, Galatyalılar, Bithynalılar, Roma, Abbasiler, Bizans ve Osmanlılar hüküm sürmüştür. Türk akınlarının başladığı 11. yüzyıldan itibaren Bizans İmparatorluğu'nun bölge üzerindeki hakimiyeti giderek azalmış ve 1190 yılında bölgede Türk hakimiyeti kesinlik kazanmıştır. 1309 yılında Candaroğulları Beyliği hakimiyetine giren Safranbolu, 1390 yılında ise Osmanlı toprağı olmuştur. 1867 yılında ise Kastamonu vilayeti, Viranşehir Livası'na bağlı bir kaza olan Safranbolu 1927 yılında Zonguldak'a bağlanmış, 1995 yılında ise Karabük'ün il olmasıyla Karabük'e bağlı bir ilçe haline gelmiştir (Gür & Soykan, 2015:553). Taş devrinden beri bir yerleşim yeri olan Safranbolu bu özelliğinden dolayı çok zengin bir kültüre sahip olmuştur. Karabük ili bir sanayi kenti olmakla beraber Safranbolu'dan dolayı turizm gelirleri de bölge açısından önemli bir potansiyel oluşturmaktadır. Turizm sektöründen elde edilen gelirler potansiyel olarak daha dayanıklı bir ekonomi oluşturmak amaçlı planlanan stratejilerin geliştirilmesini kolaylaştırır ve ekonomik gelişmeyi hızlandırıcı motor rolünü yerine getirebilirler (Chatziantoniou et al., 2013:321). Safranbolu bu sebeple sürdürülebilir bir turizm politikasını belirleyip uygulamayı başarmak zorundadır. Sürdürülebilir turizm “mevcut ve gelecekteki ekonomik, sosyal ve çevresel faktörlerin tamamının dikkatle hesaba katılmasıyla birlikte turizm temelli sürdürülebilir gelişme prensiplerine uygun şartları” ifade etmektedir (Waligo et al., 2013:342). Sürdürülebilir turizm gelişmesi, gelecek nesillerin ihtiyaç ve isteklerini karşılayabilme kabiliyetlerini tehlikeye atmaksızın, belirli olmayan bir süre içerisinde gelişme ilkelerinin sürdürülmesine katkı sağlayan turizmle ilgili her türlü gelişme ve yeniliği ifade eder (Tosun, 2001:290). Canlı bir müzekent özelliği ön planda olan Safranbolu'da değerlerin ve çevrenin korunmasıyla, turizmden maksimum gelirin elde edilmesi hedefleri arasında dengeyi sağlayacak politikaların belirlenmesi bir zorunluluktur.

2.1 Safranbolu'da Turizm Sektörü

Safranbolu, çağının kültürel kimliğini yansıtan eski bir Osmanlı şehridir. Osmanlı mimarisinin özelliklerini yansıtan ahşap evlerindeki eşsiz sanat, parke taşlı dar sokakları, altyapısı ve doğası Osmanlı zamanının ruhunu zamanımıza taşır niteliktedir (Dilek ve Keskingöz, 2016:55).

Safranbolu şehri tarihsel açıdan önemli üç bölgeden oluşmaktadır: Çarşı, Kıranköy ve Bağlar. Çarşı kesiminde ticaret merkezi dışında Müslümanlara ait mahalleler, Kıranköy denilen kısımda eskiden Rumlara ait konutlar ve dini yapılar yer alır. Bağlar kesimi ise yazlık konutların bulunduğu bölgedir. Safranbolu evleri yapılış döneminin tarihi, sosyal, ekonomik ve kültürel özelliklerini yansıtır. Meskenlerin temel şekillerinde gelenek, görenek, psikolojik, etnik, tarihi ve ekonomik faktörlerin tesiri yanında coğrafi faktörlerin de etkisi büyüktür (Bozkurt,2013:52).

Kültür turizmi tüm dünyada giderek daha fazla önem kazanan turizm türlerindendir. Kültür turizminde turist sayısından çok niteliği öne çıkmaktadır. Safranbolu'nun miras niteliğinde kültürel kaynakları oldukça fazladır. Konak görünümlü evleri, camileri, çeşmeleri, hamamları,

cinci hanı, yemeniciler arastası, demirciler çarşısı, saat kulesi, güneş saati, eski hükümet konağı, eski ceza evi, tabakhane, hıdırlık tepesi ve çeşitli el sanatları söz konusu kaynaklar arasındadır.

Safranbolu tarihte uzun süre özellikle dericilikle ilgili gereksinimlerin karşılandığı bir pazarlama merkezi durumunda bulunmuştur. Safranbolu tipik bir Osmanlı kenti olarak, merkezinde Cinci Hanı, İzzetpaşa ve Köprülü Camileri, Yeni Hamam ve Kazdağlı Camii, Arasta dükkânlarıyla, çevresindeki yamaçlara birbirinin görüntüsünü engellemeyecek tarzda yerleştirilmiş evlerden oluşmaktadır. Yemeniciler Arastası Lonca esnaf kuruluşlarının yapısını yansıtan en tipik örneklerden kabul edilmektedir (Özdemir,2011:134).

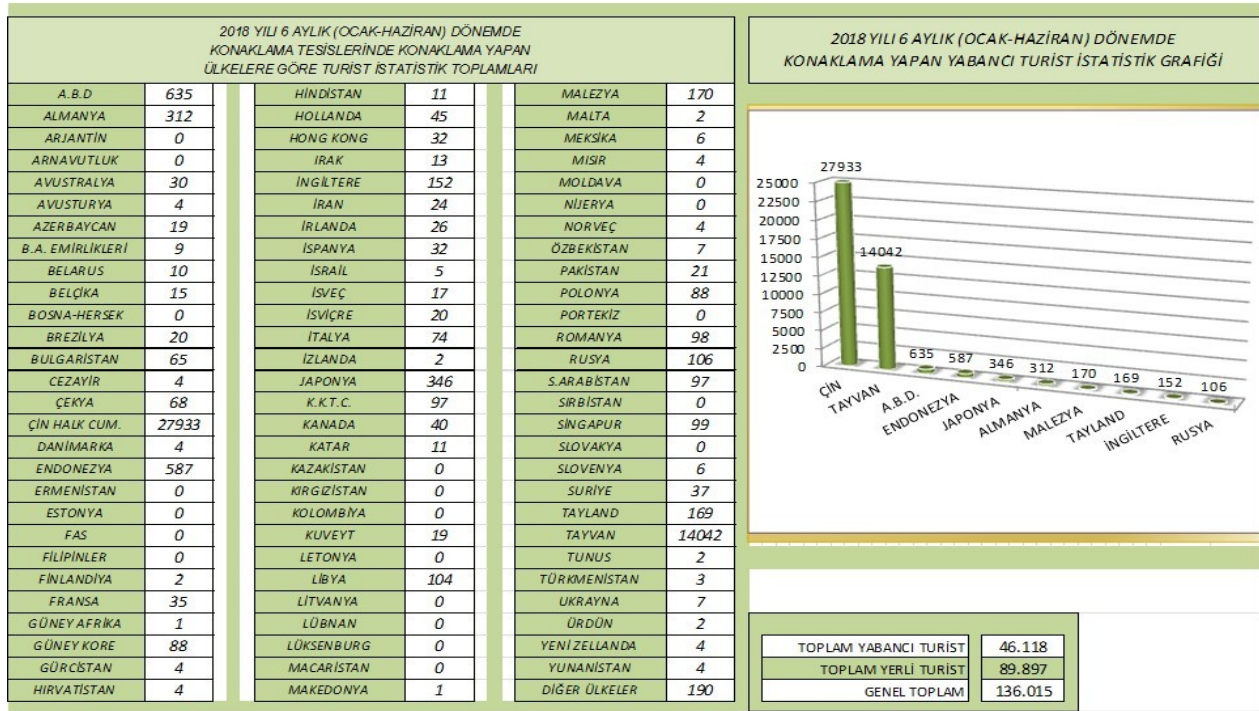
Safranbolu kültür turizmi yanısıra jeoturizm açısından da önemli coğrafi kaynaklara sahip bir şehirdir. Bu kaynaklar arasında kanyonlar, dağlar, nehirler, mağaralar, orman ve kayalıklar yer almaktadır. Tokatlı, Sırçalı, Sakaralan ve Kirpe kanyonları, Hızar ve Bulak Mencilis mağaraları, Ahmet Usta geçidi, Sarıçiçek Dağı, Kadıbükü Köyü, Aşağı Dana Köyü Kayalıkları ve Araç Çayı jeoturizm açısından Safranbolu'nun sahip olduğu zenginliklerdendir (Diker, Taşkın ve Çetinkaya, 2016:340)

Bunun yanı sıra en kalitelisi Safranbolu'da yetişen safran çiçeğinin Safranbolu turizminde özgün bir yeri vardır. Safran çiçeği Safranbolu'ya ismini vermiş, dünyanın en pahalı baharatı olma unvanını taşıyan nadide bir bitki olup ekonomik alanda “safran kolonyası” ve “safranlı lokum” geleneksel ürünlerinin üretiminde kullanılmaktadır (Kara&Gürbüz,2017:2)

Safranbolu'yu her yıl çok sayıda yerli ve yabancı turist ziyaret etmektedir. Kültür ve Turizm Bakanlığı verilerine göre 2018 yılının ilk yarısında 90,000'i yerli turist olmak üzere toplam 136,015 turist Safranbolu'yu ziyaret etmiştir. Tablo 1.'de de görüldüğü üzere sırasıyla en çok yabancı turistin Çin, Tayvan ve ABD'den geldiği görülmektedir. (Kültür ve Turizm Bakanlığı İstatistikleri, 2018).

Kültür turizminin yanı sıra alternatif turizm çeşitleri için de uygun kaynaklara sahip olan Safranbolu gerek yerli gerekse yabancı turistler tarafından rağbet görmekte olup turizm altyapısı açısından eksikleri olmasına rağmen nitelikli bir altyapıya sahiptir (Diker ve Çetinkaya,2016:119).

Tablo 1. Safranbolu 2018 İlk Yarı Turist İstatistikleri

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı İstatistikleri, 2018

2.2 SWOT Analizi

SWOT analizi karar verme süreçlerinin sistematik bir yaklaşımla desteklenmesi için örgütlerin iç ve dış çevrelerinin eş zamanlı olarak analiz edilmesinde sıklıkla kullanılan bir araçtır. SWOT kullanımıyla stratejik kararlarda iç ve dış faktörler arasında iyi bir uyumu mümkün kılacak strateji oluşturulması ve uygulanması amaçlanmaktadır (Görener, Toker ve Uluçay, 2012:1526). İç çevre faktörleri örgütlerin başarı veya başarısızlıklarına etki eden varlık ve kaynaklarıyla, dış çevre faktörleri ise örgütün kontrolü dışında olup performansını etkileyebilecek unsurlardır. SWOT analizi kabul görmüş bir analiz aracı olmakla birlikte iç ve dış çevre faktörlerinin ölçümü zordur (Lee & Walsh, 2011: 362).

Bir sektör, faaliyet veya işletmenin mevcut durumunu ve amaçlarını analiz etmenin en etkili yollarından birisi de o konuda bilgi sahibi kişiler tarafından SWOT analizinin yapılmasıdır (Ersoy, Tehci & Ersoy, 2018: 658).

Geleneksel SWOT analizi sayesinde, Tablo 2.'de görüldüğü gibi örgüt ile ilgili faktörlerin belirlenmesinden sonra güçlü yönlerin fırsatları değerlendirmede kullanılması, zayıflıkların da tehditlerden zarar görülmeyecek ve gelişmeyi engellemeyecek tarzda aşılabilmesi için uygun stratejilerin geliştirilebilmesi hedeflenmektedir (Valentin, 2001:54).

Tablo 2. SWOT Tablosu

	İç Faktörler	Dış Faktörler
Olumlu Faktörler	Güçlü Yönler	Fırsatlar
Olumsuz Faktörler	Zayıf Yönler	Tehditler

Kaynak: Valentin, 2001:54.

Bu çalışmada Safranbolu turizmiyle ilgili iç ve dış faktörler SWOT analizi metodu çerçevesinde nitel bir araştırmayla, faktörlerin ağırlık derecelendirmesi yapılmaksızın ortaya

konulmuştur.

3. Araştırma Yöntemi

Bu araştırmada, literatur ve turizm istatistikleri değerlendirildikten sonra, Safranbolu’da kendi alanlarında öne çıkmış, değişik alanlarda uzmanlığa sahip olan kişilerle yarı yapılandırılmış mülakat tekniği kullanılmıştır. Mülakatlarda Safranbolu turizminin güçlü ve zayıf yönleriyle, mevcut tehdit ve fırsatlar hakkında katılımcıların görüşleri sorulmuştur. Katılımcıların değişik alanlardan olmasına ve Safranbolu turizmiyle ilişkili kişilerden olmasına dikkat edilmiştir. Bu çerçevede toplamda (5) katılımcıyla görüşülmüştür. Katılımcılar; koruma kurul üyesi, mimari restorasyon uzmanı, akademisyen, siyasetçi ve otel üst düzey yöneticisi şeklinde mesleki ilgi alanlarına sahiptirler ve uzun yıllar boyunca Safranbolu bölgesinde faaliyet göstermektedirler. Görüşmeler neticesinde elde edilen veriler toplu olarak değerlendirildikten sonra tasnif edilerek aşağıda sunulmuştur.

4. Verilerin Analizi

Yapılan analiz neticesinde turizm açısından Safranbolu’nun güçlü yönlerinin aşağıda Tablo 3’te belirtildiği şekilde ortaya çıktığı görülmüştür :

Tablo 3. Turizm Açısından Safranbolu’nun Güçlü Yönleri

Turizm Açısından Safranbolu’nun Güçlü Yönleri
1. Önemli ölçüde korunabilmiş tarihi dokusu
2. Unesco tarafından dünya miras kenti olarak tescil edilmiş olması
3. Kültür, kanyon, yayla, mağara, av, doğa ve spor turizmine uygun niteliklere haiz olması
4. Kanunlarla koruma altına alınmış olması
5. Ulaşım açısından büyükşehirlere yakın ve Karadeniz Bölgesine açılan yol üzerinde olması
6. Bölgenin zengin bir kültüre sahip olması

Katılımcıların kanaatlerine göre turizm açısından Safranbolu’nun zayıf yönleri Tablo 4.’te verilmiştir:

Tablo 4. Turizm Açısından Safranbolu’nun Zayıf Yönleri

Turizm Açısından Safranbolu’nun Zayıf Yönleri
1. Kültürel değerlerin korunmasıyla ilgili sürdürülebilirlik üzerine yeterince yoğunlaşamamaktadır.
2. Henüz keşfedilmemiş veya keşfedildiği halde turistik anlamda tam olarak sunulamamış tarihi değerler mevcuttur.
3. Tarihi değerler kültür turizmi konseptine uygun olarak yeterince pazarlanamamaktadır.
4. Safranbolu’yu yansıtacak orijinal turistik ürünler üretilmemekte ve pazarlanamamaktadır.
5. Turistin daha uzun süre Safranbolu’da kalmasını isteyeceği organizasyonların

gerçekleştirilmesinde istenen başarı sağlanamamaktadır.
6. Bartın, Kastamonu ve Safranbolu olarak bölgesel ortak planlar yetersiz düzeydedir.
7. Yönetimlerce kaynak sıkıntısı çekilmektedir.
8. Dönemsel olarak artan nüfusu kaldıracak altyapı sorunları vardır.
9. Turistlerin yaya olarak gezeceği, trafiğin olmadığı ve Safranbolu'ya ait önemli yerlerin yer aldığı bir güzergah oluşturulmamıştır.

Safranbolu'nun turizm alanında sahip olduğu fırsatlar Tablo 5.'te gösterilmiştir:

Tablo 5. Turizm Açısından Safranbolu'nun Sahip Olduğu Fırsatlar

Turizm Açısından Safranbolu'nun Fırsatları
1. Kültür turizmine özellikle Uzakdoğu'dan daha yoğun bir talep vardır.
2. Alternatif turizm çeşitleri açısından bölgenin potansiyeli fazladır.
3. Bartın ve Kastamonu'yla birlikte ortak turizm eylem ve yatırım planları yapılabilir.
4. Ulaşım açısından büyükşehirlere yakınlık önemli bir avantajdır.
5. Şehirde üniversitenin varlığı hem araştırma hem de yurt genelinde tanıtım açısından Safranbolu'ya fırsatlar sunmaktadır.

Katılımcıların düşüncelerine göre Safranbolu'nun turizm açısından karşı karşıya bulunduğu tehditler Tablo 6.'da gösterilmiştir:

Tablo 6. Turizm Açısından Safranbolu'nun Karşılaşılabileceği Tehditler

Turizm Açısından Safranbolu'nun Karşı Karşıya Bulunduğu Tehditler
1. Trafik Sorunu
2. Dar sokaklar ve yakın yapılaşma sebebiyle yangın afeti riski
3. Tarihi yapıların otel olarak kullanılmasında daha fazla oda yaratmak amacıyla yapılan tadilatların orijinaliteyi bozması
4. Restorasyon çalışmalarının pahalı olması ve bürokratik zorluklar onarıma ihtiyaç duyan yapıların korunmasını zorlaştırmaktadır

5. Sonuç ve Öneriler

Turizm açısından Safranbolu'nun potansiyel imkan ve kaynakları ve bu kaynakların çeşitliliği oldukça yüksek düzeydedir. Bununla birlikte Safranbolu'nun rakiplerine göre en belirgin farkı kültür turizmi açısından sahip olduğu değerdir. Dolayısıyla Safranbolu turizminde asıl belirleyici olması gereken kültür turizmidir. Safranbolu taşıdığı kültürel ve tarihi değerlerle birlikte halen günümüzde yaşayan nadir kentlerdendir. Safranbolu evlerinin mimari ve estetik açıdan eşsiz örneklerini ziyaretçilerin dikkatine sunulabilmesi gereklidir. Kültür turizminde turistlerin kalış sürelerinin uzatılabilmesi onların bilgi açısından doyurulabilmelerini gerekli kılmaktadır. Bu sebeple tarihi/kültürel değerlerin araştırılması ve sunumunun geliştirilmesi gerekmektedir.

Kültür turizminde turist sayısını temel veri ve başarı ölçütü olarak almak bizleri hatalı

sonuçlara götürebilir. Sadece turist sayısı yerine kalış süreleri, tarihi ve kültürel değerlerle ilgili turistlerin cezbedilebilmesi gibi ölçütler de dikkate alınarak yeni hedef ve uygun stratejilerin belirlenebileceği düşünülmektedir.

Bugüne kadar önemli ölçüde korunabilmiş olan Safranbolu'nun sürdürülebilir nitelikte korunmasının sağlanması ve gelecek nesillere aktarılması, sadece turizm açısından değil çocuklarımıza tarih ve kültürümüzü tanıtmak açısından da değer taşımaktadır. Trafik sorununun çözülmesi ve yangın güvenliği konusunda ciddi tedbirlerin geliştirilmesi gereklidir. Ayrıca doğa, yayla, mağara, kanyon ve av turizmi potansiyelinin değerlendirilebilmesi için ilgili tüm paydaşların katılımıyla organizasyon ve altyapı çalışmalarının yürütülmesi gerekmektedir.

Kaynaklar

- Bozkurt, S.G., (2013), '19.yy da Osmanlı Konut Mimarisinde İç Mekan Kurgusunun Safranbolu Evleri Örneğinde İrdelenmesi', *Journal of the Faculty of Forestry, Istanbul University*, 62(2):37-70
- Chatziantoniou, I., Filis, G., Eeckels, B., & Apostolakis, A. (2013). Oil prices, tourism income and economic growth: A structural VAR approach for European Mediterranean countries. *Tourism Management*, 36, 331-341.
- Diker, O., & Çetinkaya, A. (2016). Erişilebilir Turizm Açısından Safranbolu Turizm Destinasyonunun Uygunluğunun Değerlendirilmesi. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Özel*, (2), 111-125.
- Diker, O., Taşkın, D., & Çetinkaya, A. (2016). Jeoturizm Kapsamında Safranbolu 'da Coğrafi Kaynakların Değerlendirilmesi ve Safranbolu Jeoturizm Potansiyelinin Belirlenmesi. *Karabük Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(2).
- Dilek, S., & Kesgingöz, H. (2016). SWOT Analysis of Safranbolu City In Terms Of Tourism. *International Journal of Research in Business and Social Science* (21474478), 5(1), 54-64.
- Ersoy, Y., Tehci, A., & Ersoy, B., (2018), 'Kırsal Turizm Potansiyelinin Swot Analizi ile Değerlendirilmesi: Yozgat İli Örneği', Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Yıl 11, Sayı 1: 649-664.
- Görener, A., Toker, K., & Ulucay, K. (2012). Application of combined SWOT and AHP: a case study for a manufacturing firm. *Procedia-social and behavioral sciences*, 58, 15251534.
- Gür, D., & Soykan, A. N. (2015). Safranbolu, Hagios Stephanos Manastırı (Kilise, Metropolithane, Inas Mektebi, Iskalion Mektebi). *Journal of International Social Research*, 8(36).
- Kara, G., & Gürbüz, A., (2017), 'Safranbolu'ya Gelen Turistlerin Yöresel Gıda Algısı ve Talep Durumu', *Journal of Phoenix* (Teknik Ve Sosyal Bilimler Dergisi), Cilt 2/Sayı 2.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı İstatistikleri, (2018),
<http://www.safranboluturizmdanismaburosu.gov.tr/TR-156223/turist-istatistikleri.htm>,
erişim tarihi: 25.09.2018.

- Lee, S., & Walsh, P. (2011). SWOT and AHP hybrid model for sport marketing outsourcing using a case of intercollegiate sport. *Sport Management Review*, 14(4), 361-369.
- Özdemir, Ü. (2011). SAFRANBOLU'NUN KÜLTÜREL MİRAS KAYNAKLARI VE KORUNMASI. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 16(26).
- Tosun, C. (2001). Challenges of sustainable tourism development in the developing world: the case of Turkey. *Tourism management*, 22(3), 289-303.
- Valentin, E. K. (2001). SWOT analysis from a resource-based view. *Journal of marketing theory and practice*, 9(2), 54-69.
- Waligo, V. M., Clarke, J., & Hawkins, R. (2013). Implementing sustainable tourism: A multistakeholder involvement management framework. *Tourism management*, 36, 342-353.